

Departamenti i Mbikëqyrjes së Tregut të Sigurimeve

Departamenti i Mbikëqyrjes së Tregut të Kapitaleve

**Analizë mbi përdorimin e monedhës kombëtare në tregjet
financiare, nën mbikëqyrjen e Autoritetit të Mbikëqyrjes
Financiare**

Gusht 2023

Përmbajtja

Përmbajtja.....	2
I. Hyrje.....	3
II. Përdorimi i monedhave të huaja sipas tregjeve	4
A. Tregu i sigurimeve.....	4
1. Informacion mbi primet e shkruara bruto.....	4
2. Informacion mbi depozitat bankare të shoqërive të sigurimit	6
3. Informacion mbi Investimet financiare të shoqërive të sigurimit.....	11
B. Tregu i Kapitaleve	12
1. Tregu me pakicë	12
2. Bursa Shqiptare e Titujve	14
3. Obligacionet me ofertë private dhe publike	14
C. Tregu i Fondeve të Investimit dhe të Pensioneve	16
III. Përfundime	18

I. Hyrje

Ministria e Financave dhe Ekonomisë, Autoriteti i Mbikëqyrjes Financiare dhe Banka e Shqipërisë nënshkruan një Memorandum Bashkëpunimi “Për zgjerimin e përdorimit të monedhës kombëtare në sistemin financiar dhe në ekonominë shqiptare” në muajin prill të vitit 2017, ku angazhohen të ndër marrin veprime për të ulur nivelin e përdorimit të monedhave të huaja në ekonomi sipas sektorëve të cilët mbikëqyrin, monitorojnë apo operojnë në aktivitetin e tyre.

Duke qenë se në vendin tonë është krijuar një traditë e përdorimit të gjerë të monedhave të huaja (valutat), kryesisht të Euros dhe dollarit amerikan, masat që duhet të ndërmerren për minimizimin e përdorimit të monedhave të huaja duhet të jenë të kujdesshme dhe të argumentuara, për të qenë efektive.

Autoriteti i Mbikëqyrjes Financiare (më tej, Autoriteti) monitoron me kujdes përdorimin e monedhave të huaja në tregjet financiare nën mbikëqyrje. Lidhur me veprimtarinë në valutë, në këtë raport janë përfshirë:

Informacion për tregun e sigurimeve sipas produkteve dhe investimeve nga shoqëritë, informacion për fondet e investimeve dhe të pensioneve vullnetare private. Disa nga produktet financiare të këtyre institucioneve, operojnë në valutë për arsye objektive.

Të tillë janë, për shembull disa produkte të sigurimit të detyrueshëm motorik, si polica kufitare dhe kartoni jeshil. Produkti i Kartonit Jeshil është produkt ndërkombëtar sigurimi, i cili lëshohet në monedhën Euro, pasi edhe detyrimet që i linden shoqërisë së sigurimit jashtë territorit të Republikës së Shqipërisë për pagesë dëmshpërblimi nga ky sigurim janë në Euro. Polica kufitare lëshohet në pikat e kalimit kufitar gjatë hyrjes së automjeteve me targa të huaja në territorin e Republikës së Shqipërisë dhe pagesa e primit të policës në monedhën vendase do të vështirësonte procesin e pajisjes së konsumatorit me këtë policë sigurimi. Po kështu, disa nga produktet kryesore të aktivitetit të sigurimit, si sigurimi i pronës me përfitues bankat tregtare ose sigurimi i Jetës së debitorit, janë të lidhura ngushtësisht me monedhën e kredisë. Monedha në të cilën disbursohet kredia dikton dhe monedhën e lëshimit të policës, për shkak të nevojës për të rikuperuar në të njëjtën monedhë vlerën e detyrimit, në rastin e ndodhjes së ngjarjes së sigurimit.

Tek fondet e investimit, në disa prej tyre, natyra e profilit të veprimtarisë kërkon investimin e tyre në aksione apo tituj të tregjeve ndërkombëtare, pra realizohet në valutë.

II. Përdorimi i monedhave të huaja sipas tregjeve

A. Tregu i sigurimeve

1. Informacion mbi primet e shkruara bruto

Referuar të dhënave për 30.06.2023, primet e shkruara bruto për të gjithë aktivitetin e tregut të sigurimeve Jo-Jetë dhe Jetë rezultojnë në rreth 11.05 miliardë lekë. Rreth 33.9% e tyre është realizuar në monedhën Euro.

Në mënyrë të detajuar, vihet re se përveç produkteve të detyrueshme të Kartonit Jeshil dhe Sigurimit Kufitar, ka edhe disa produkte vullnetare që rezultojnë me të ardhura pothuajse 100% të realizuara në Euro, siç është Sigurimi i kombinuar i Aksidenteve personale dhe shëndetit, Sigurimi i Jetës dhe Shëndetit në Udhëtim dhe Sigurimi i Jetës së Studentit. Gjithashtu, produktet që shfaqin një vlerë të primeve të shkruara në përqindje të lartë në Euro janë: Sigurimi Kasko, Sigurimi i të Gjitha Risqeve në Montim (EAR)¹ në aktivitetin e sigurimit Jo-Jetë dhe Sigurimi i Jetës me Kursim dhe “Flexi Plan”² për Sigurimin e Jetës. Ndërkohë, produktet si Sigurimi i Mallit në Transport apo Sigurimet Inxhinierike paraqesin një nivel të lartë Euroizimi për shkak të interesit të sigurve nga këto kontrata, interes i cili vlerësohet kryesisht në Euro në rastet e import-eksporteve dhe sigurimeve inxhinierike që përfshijnë vepra madhore të infrastrukturës, përfshirë ato me shoqëri ndërkombëtare.

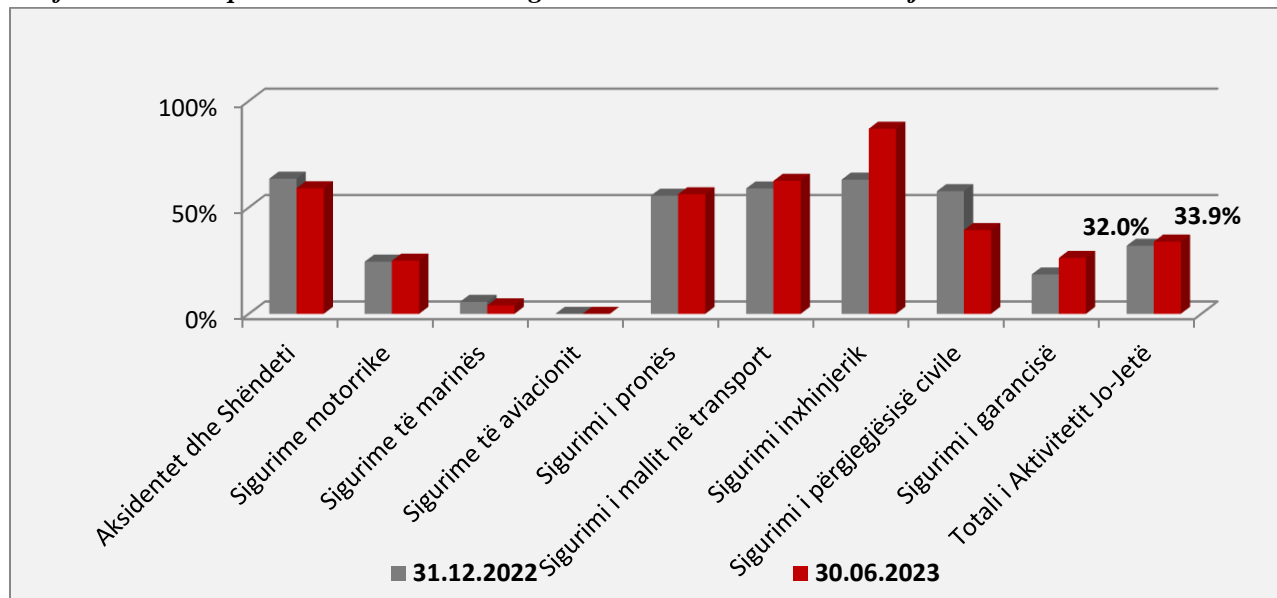
Referuar grafikut 1, në 30.06.2023 pesha e primeve të shkruara në Euro kundrejt totalit për aktivitetin e Sigurimit Jo-Jetë ka pësuar rritje me rreth 1.9% krahasuar me fundvitin 2022, duke shkuar në 33.9% nga 32%. Edhe pse brenda strukturës së klasave të sigurimit ka patur disa ndryshime, nuk ka patur efekt në peshën totale të primeve të shkruara në Euro kundrejt totalit për aktivitetin e Sigurimit JoJetë.

Siç vërehet në grafikun e mëposhtëm, në 30.06.2023, klasat që kanë shfaqur rritjen më të theksuar të primeve të shkruara në Euro në krahasim me 31.12.2022, janë: Sigurimet Inxhinierike me rritje të peshës me 24% (nga 63% në 87%), Sigurimet e Garancisë me rritje të peshës me 7.8% (nga 18.5% në 26.3%), Sigurimet e Mallit në Transport me rritje të peshës me 3.6% (nga 58.9% në 62.5%), ndërsa Sigurimet e Pronës dhe Sigurimet Motorike paraqiten me rritje të lehtë, përkatësisht me 0.7% (nga 55.5% në 56.2%) dhe 0.5% (nga 24.5% në 25%). Ndërsa, rënie në peshë të primeve të shkruara në Euro në krahasim me 31.12.2022 janë: Sigurimi i Përgjegjësisë Civile me rënie me 18.3% (nga 57.6% në 39.3%), pasuar nga Sigurimet e Aksidenteve e Shëndetit me rënie me 4.5% (nga 63.5% në 59%) dhe Sigurimet e Marinës me rënie të peshës me 1.6% (nga 5.6% në 4%).

¹ Produkt Sigurimi Jo-Jetë, i cili ofron mbulimin me sigurim nga të gjitha rreziqet për fazën e montimit të makinerive dhe pajisjeve në objektet industriale.

² Produkt Sigurimi Jete, i cili mbulon humbjen e jetës si pasojë e aksidentit, humbjen e jetës nga faktorë natyrorë, paaftësinë e përhershme të plotë, paaftësinë e përhershme të pjesshme, etj.

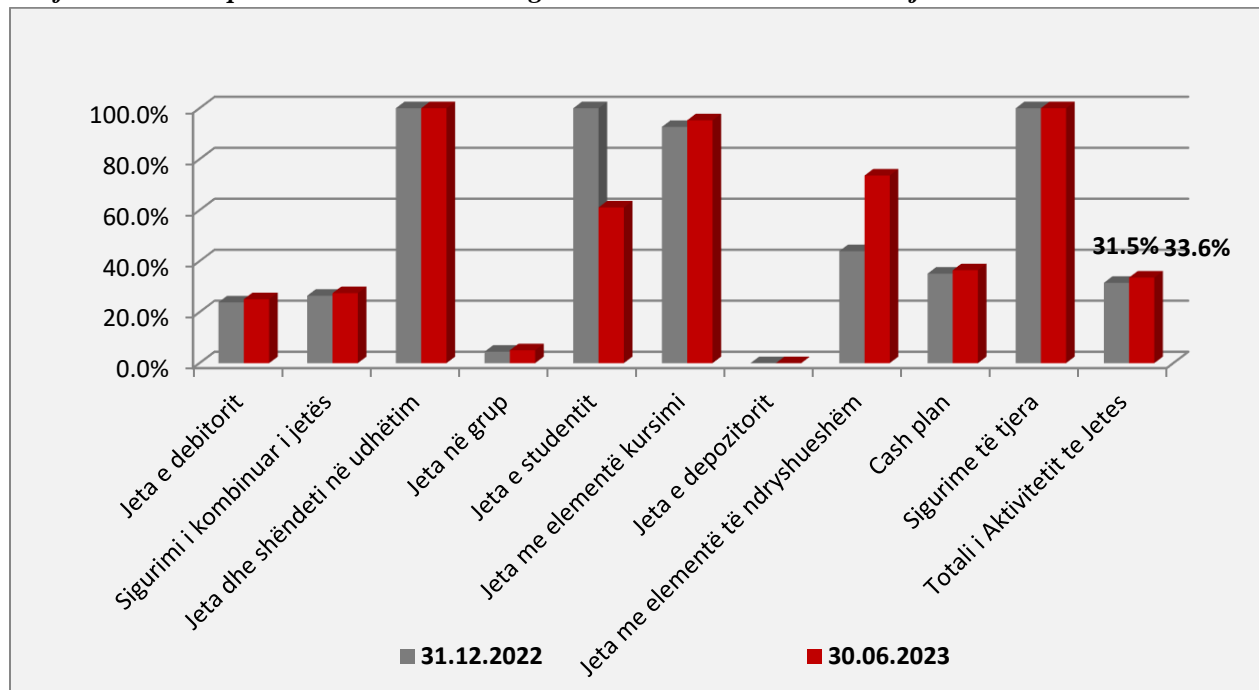
Grafik 1: Pesha e primeve të aktivitetit të sigurimit Jo-Jetë në EUR kundrejt totalit.

Referuar grafikut të mëposhtëm, në 30.06.2023, pesha e primeve të shkruara në Euro kundrejt primeve të shkruara bruto në total për aktivitetin e Jetës ka shënuar një rritje të lehtë me rreth 2.1%, duke arritur në 33.6%, nga rreth 31.5% që ka qenë në 31.12.2022.

Siç vërehet në grafikun e mëposhtëm, në 30.06.2023, klasat që kanë shfaqur rritjen më të theksuar të primeve të shkruar në Euro në krahasim me 31.12.2022, janë: Sigurimi i Jetës me elementë të ndryshueshëm, me 29.7% (nga 43.9% në 73.6%), Sigurimi i Jetës me elementë kursimi me rritje të peshës me 2.6% (nga 92.7% në 95.3%), Sigurimi Cash Plan me rritje të peshës me 1.3% (nga 35.1% në 36.4%), pasuar nga Sigurimi i Jetës së Debitorit me rritje të peshës me 1.3% (nga 23.8% në 25.1%) dhe Sigurimi i kombinuar i Jetës, me rritje të peshës me 1.1% (nga 26.4% në 27.5%). Ndërkohë paraqitet me rënie të peshës të primeve të shkruara në Euro Sigurimi Jeta e studentit me 38.9% (nga 100% në 61.1%).

Grafik 2: Pesha e primeve të aktivitetit të sigurimit të Jetës në EUR kundrejt totalit.

2. Informacion mbi depozitat bankare të shoqërive të sigurimit

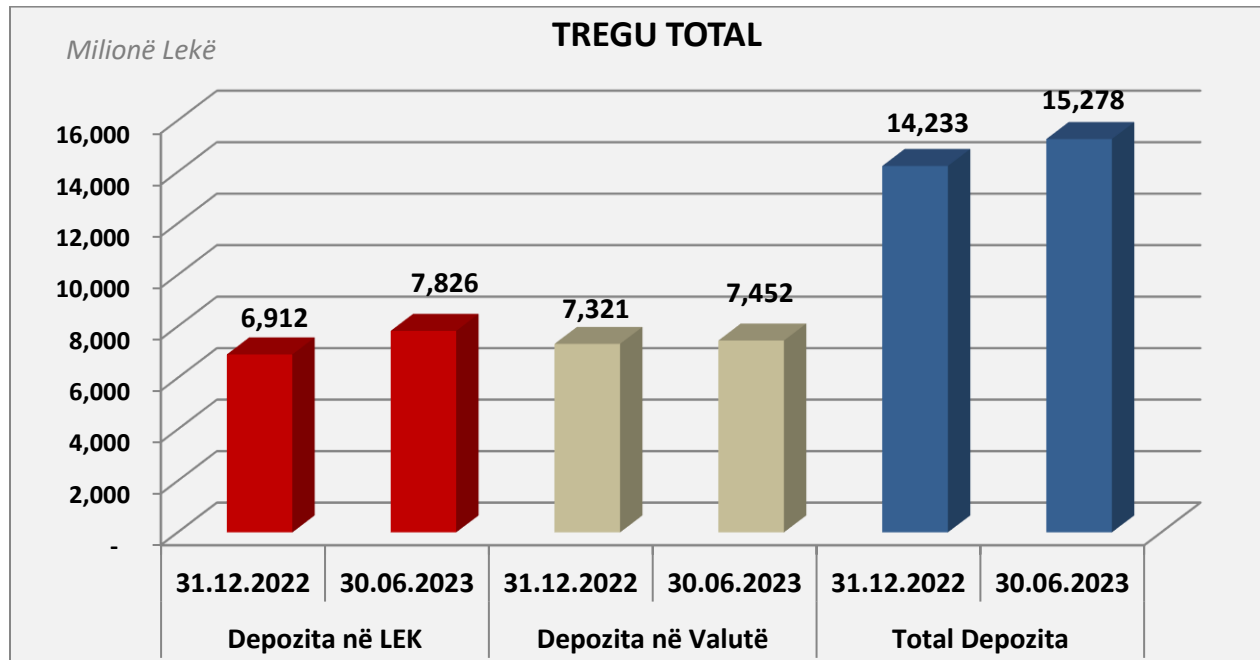
Depozitat e shoqërive të sigurimit për periudhën 30.06.2023, të investuara në monedhat Lekë dhe valutë të huaj, rezultojnë në vlerë totale rreth 15.3 miliardë Lekë. Nga këto depozita, në monedhën vendase Lekë janë investuar rreth 7.8 miliardë Lekë, ose rreth 51% e totalit të depozitave, ndërsa ato në valutë rezultojnë të jenë rreth 7.5 miliardë Lekë, ose rreth 49% e vlerës totale të depozitave.

Në depozitat në valutë të huaj, peshën kryesore e zënë depozitat e investuara në Euro, të cilat zënë rreth 89.3% të depozitave totale në valutë dhe 43.7% të depozitave totale (lekë + valutë), pjesa tjetër e depozitave janë të investuara në USD. Kundrejt fundit të vitit 2022, depozitat në valutë edhe pse me rritje prej 0.13 miliardë lekë, shënojnë një rënie në peshë ndaj totalit të depozitave të shoqërive të sigurimit. Kjo rënie vjen si pasojë edhe e rënies së kursit të këmbimit të Euros i cili ka vijuar rënien nga 120.76 në vitin 2021, në 114.23 në 2022 dhe në nivelin më të ulët historik prej 106.44 në 30.06.2023

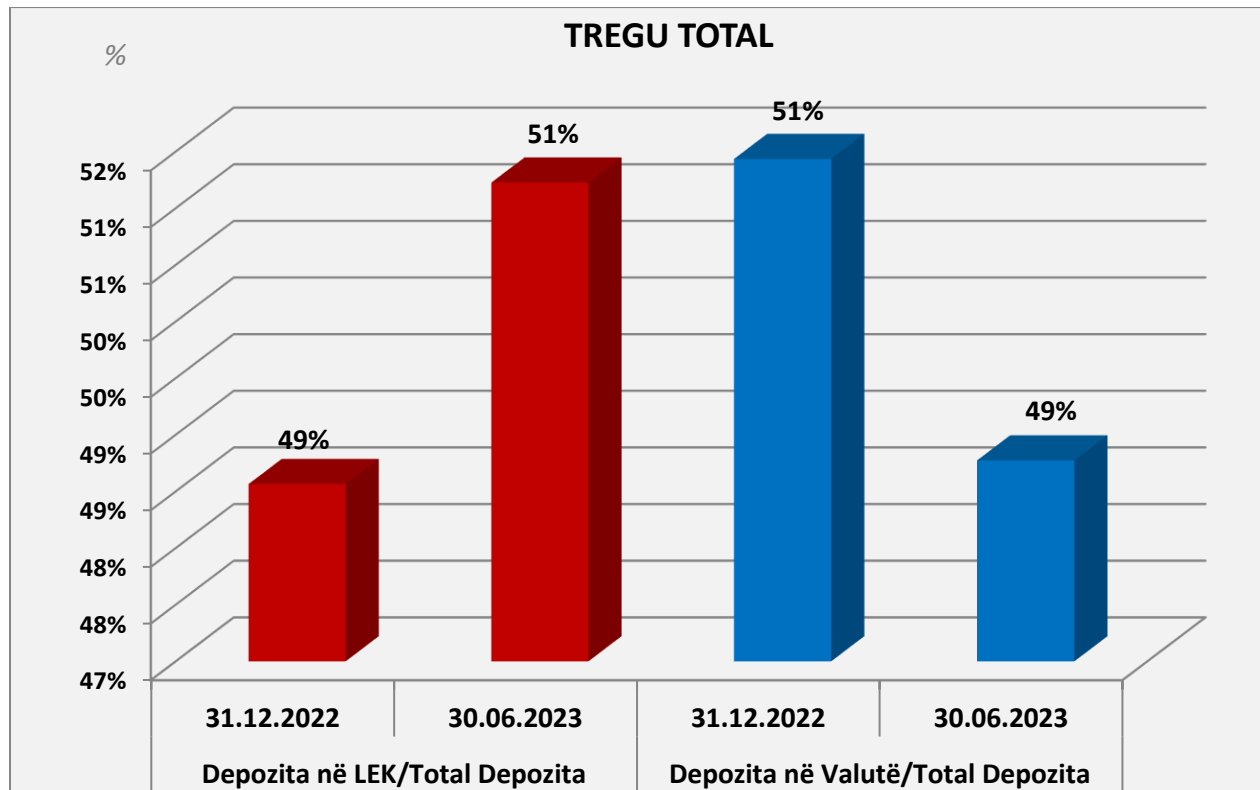
Në mln Lekë

	Depozita në Lekë		Depozita në USD		Depozita në Euro	
	31.12.2022	30.06.2023	31.12.2022	30.06.2023	31.12.2022	30.06.2023
Tregu Total	6,912	7,826	693	753	6,627	6,699

Grafik 3: Vlera e depozitave në Lekë dhe valutë për tregun e sigurimeve në total

Grafik 4: Pësja e depozitave në Lekë dhe në valutë kundrejt totalit të depozitave

a) Tregu i sigurimeve Jo-Jetë

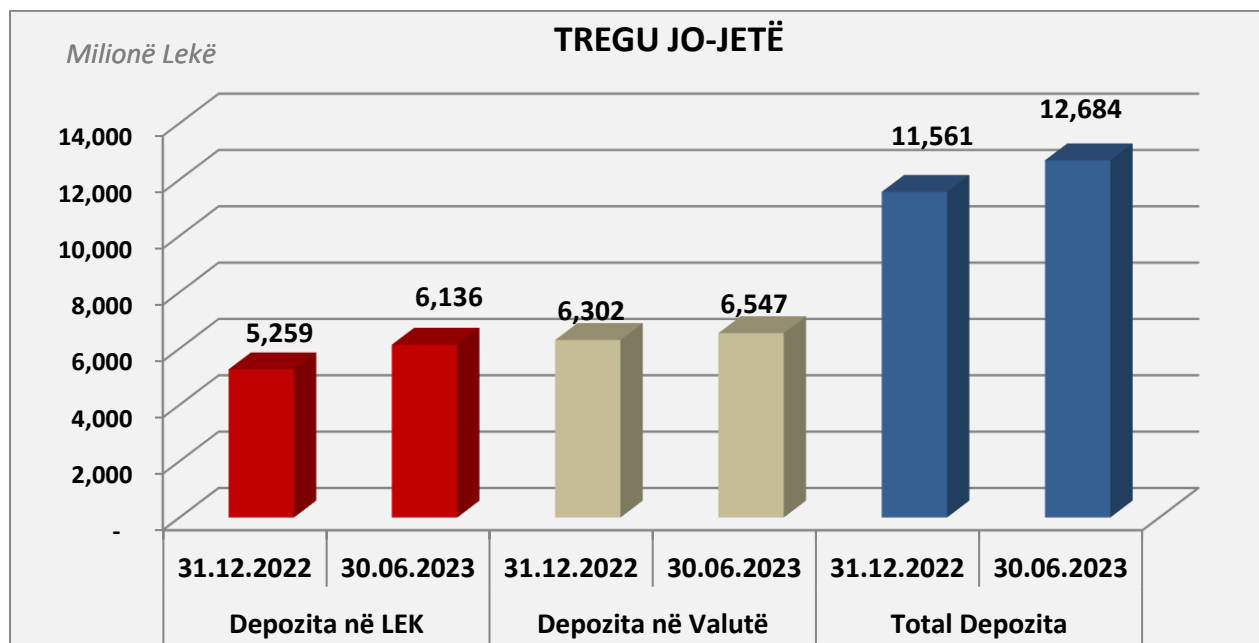
Përsa i përket tregut të sigurimit Jo-Jetë, për periudhën 30.06.2023, janë investuar 6.1 miliardë Lekë në depozita në Lekë, ose rreth 48% kundrejt totalit të depozitave, ndërsa rreth 6.6 miliardë Lekë janë investuar në depozita në valutë, ose rreth 52% kundrejt totalit të depozitave.

Në depozitat në valutë të huaj, peshën kryesore e zënë depozitat e investuara në Euro, të cilat kapin vlerën rreth 55.5 milionë Euro, ose kundravlerën rreth 5.9 miliardë Lekë. Depozitat e investuara në Euro zënë rreth 89.4% të depozitave totale në valutë dhe 46.4% të depozitave totale, pjesa tjetër e depozitave janë të investuara në USD. Kundrejt fundit të vitit 2022, depozitat në valutë kanë shënuar rënie ndaj totalit të depozitave me 0.5%. Gjithashtu pesha e depozitave në Euro ndaj totalit të depozitave ka rënë me 3%, kjo jo vetëm si efekt i rënies së kursit të këmbimit të monedhës Euro kundrejt Lekut, por edhe si pasojë e shtimit të depozitave në Lekë. Pesha e depozitave në Euro ndaj depozitave në valutë është pakësuar me 3%.

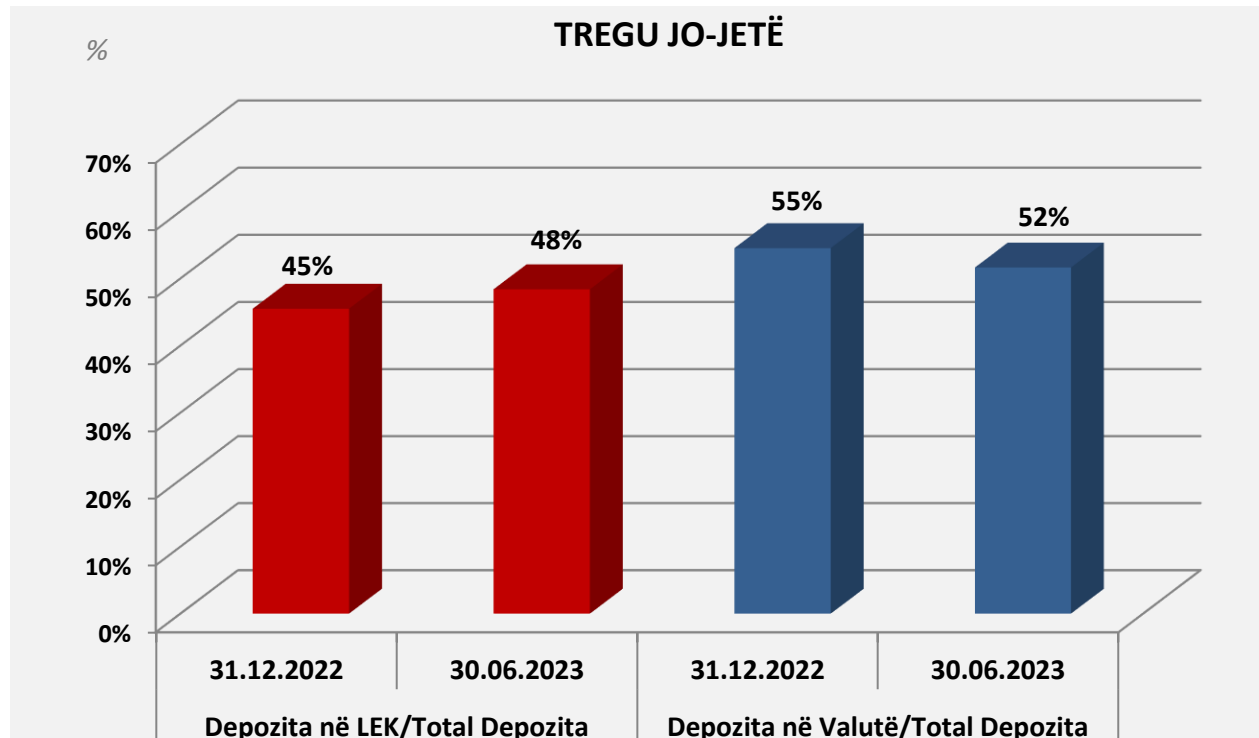
Në mln Lekë

	Depozita në Lekë		Depozita në USD		Depozita në Euro	
	31.12.2022	30.06.2023	31.12.2022	30.06.2023	31.12.2022	30.06.2023
Tregu Jo-Jetë	5,259	6,136	573	643	5,729	5,904

Grafik 5: Vlera e depozitave në Lekë dhe valutë për tregun e sigurimeve Jo-Jetë

Grafik 6: Pesha e depozitave në Lekë dhe në valutë kundrejt totalit të depozitave

b) Tregu i sigurimeve të Jetës

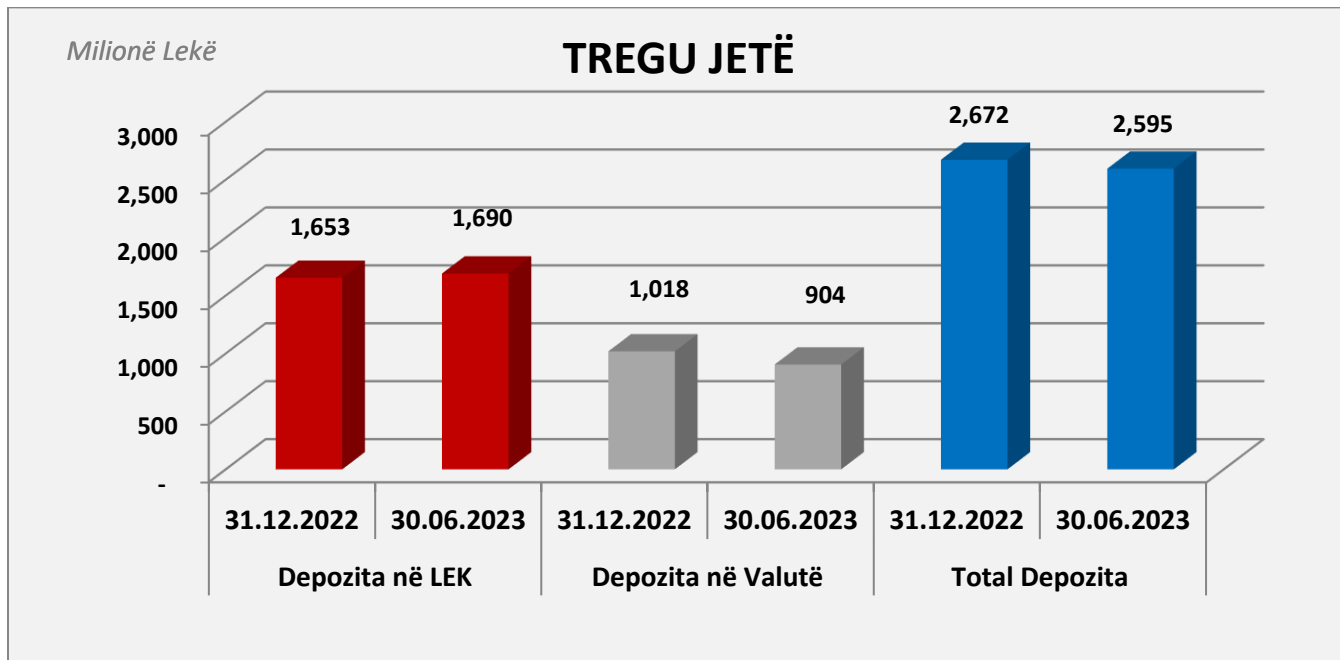
Përsa i përket tregut të sigurimit të Jetës, rreth 1.7 miliardë Lekë janë investuar në depozita në Lekë, ose 65.6% kundrejt totalit të depozitave, ndërsa rreth 0.9 miliardë Lekë janë investuar në depozita në valutë, ose 34.4% kundrejt totalit të depozitave.

Në depozitat në valutë të huaj, peshën kryesore e zënë depozitat e investuara në Euro, të cilat arrijnë vlerën rreth 7.9 milionë Euro, ose kundravlerën rreth 0.8 miliardë Lekë. Depozitat në Euro zënë rreth 88.8% të depozitave në valutë dhe 30.7% të depozitave totale. Pjesa tjetër e depozitave janë të investuara në USD. Raporti i depozitave në valutë me depozitat totale, nuk ka pësuar ndryshim në krahasim me fundin e vitit 2022.

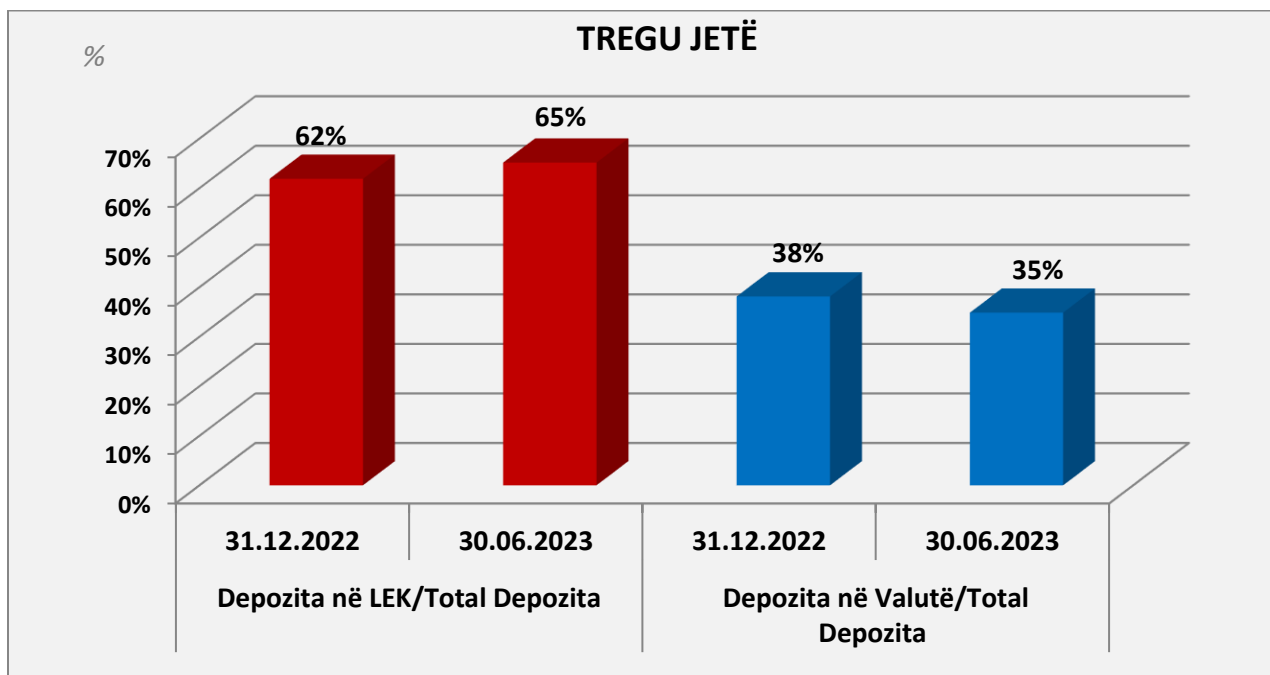
Në mln Lekë

	Depozita në Lekë		Depozita në USD		Depozita në Euro	
	31.12.2022	30.06.2023	31.12.2022	30.06.2023	31.12.2022	30.06.2023
Tregu Jetë	1,653	1,690	120	110	899	794

Grafik 7: Vlera e depozitave në Lekë dhe valutë për tregun e sigurimeve të jetës

Grafik 8: Pesha e depozitave në Lekë dhe në valutë kundrejt totalit të depozitave

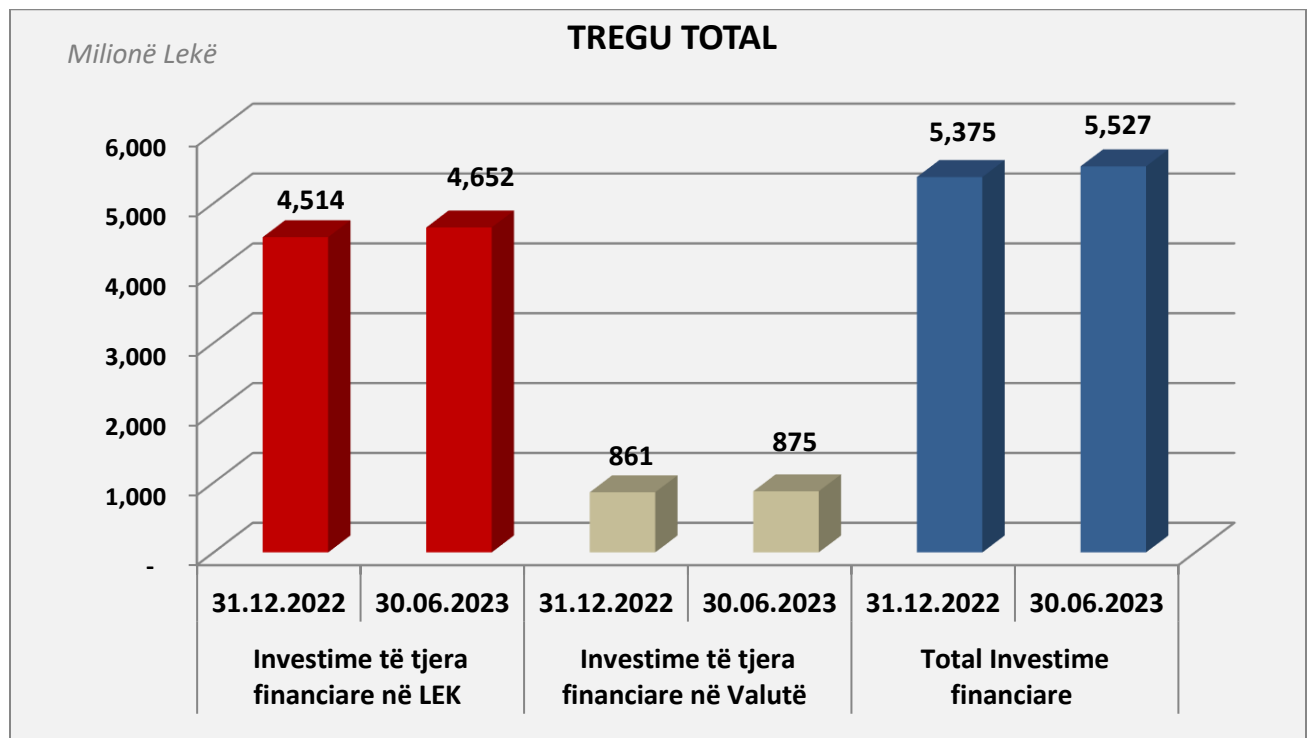
3. Informacion mbi Investimet financiare të shoqërive të sigurimit

Investimet financiare të shoqërive të sigurimit për periudhën 30.06.2023, konsistojnë kryesisht në:

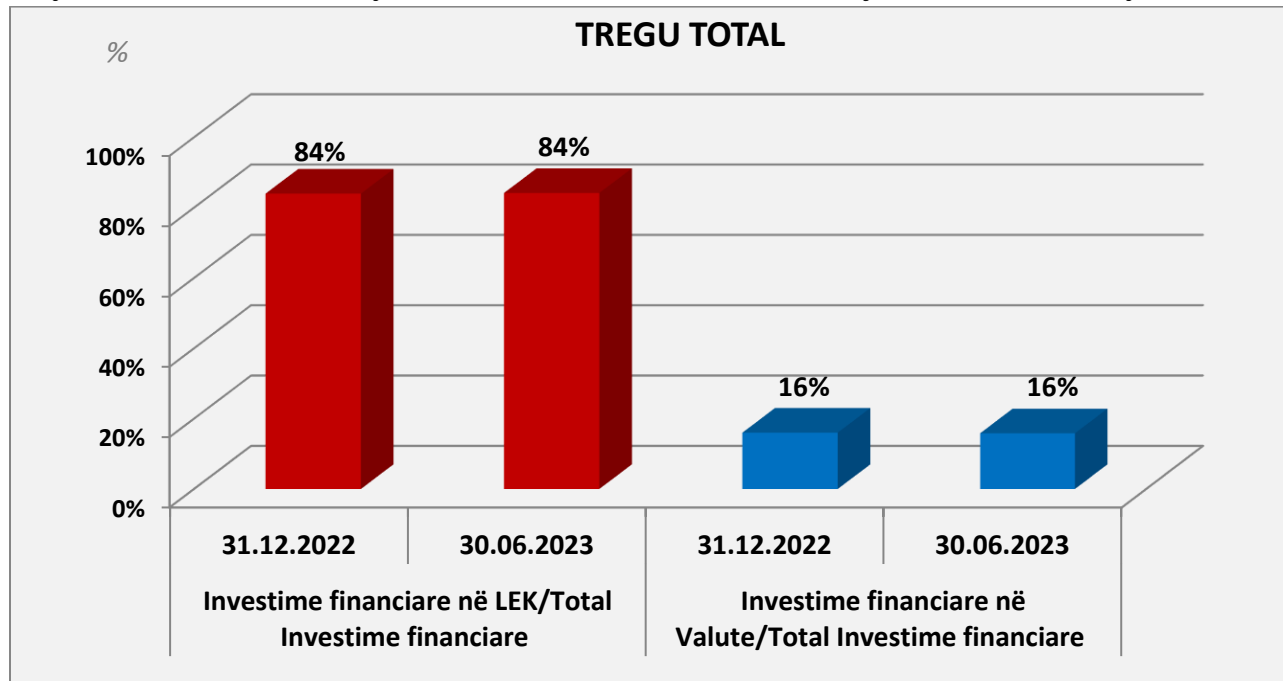
- Bono Thesari në Lekë, në vlerën 312.6 milionë Lekë, nga të cilat 255.6 milionë janë investuar nga shoqëritë e jo-jetës dhe 57 milionë Lekë nga shoqëritë e jetës. Në krahasim me 31.12.2022 kemi një rritje prej 15 milionë lekë ose rreth 5%.
- Obligacione në Lekë, në vlerën 4.2 miliardë Lekë, nga të cilat rreth 3 miliardë janë investuar nga shoqëritë e jo-jetës dhe 1.2 miliard Lekë nga shoqëritë e jetës. Këto investime janë rritur me 113 milionë Lekë gjatë gjashtëmujorit të parë të vitit 2022. Gjithashtu, shoqëritë e tregut të sigurimeve kanë investuar dhe në obligacione në Euro, në vlerën 7.9 milionë Euro duke reflektuar një rritje krahasuar me fundvitin 2022, me rreth 650 mijë euro.
- Kuota në fonde investimesh në Lekë, në vlerën 157 milionë Lekë, nga të cilat 122 milionë Lekë janë investuar nga shoqëritë e jo-jetës dhe 35 milionë lekë nga shoqëritë e jetës. Këto investime kanë pasur një rritje me 10 milionë Lekë gjatë gjashtëmujorit të parë të vitit 2023.

Investimet financiare në valutë në 30.06.2023 janë të gjitha në monedhën Euro dhe përbëjnë rreth 14% të totalit të investimeve financiare.

Grafik 9: Investimet financiare në Lekë dhe në valutë kundrejt totalit të investimeve financiare

Grafik 10: Pesha e Investimet financiare në Lekë dhe në valutë kundrejt totalit të Investimet financiare

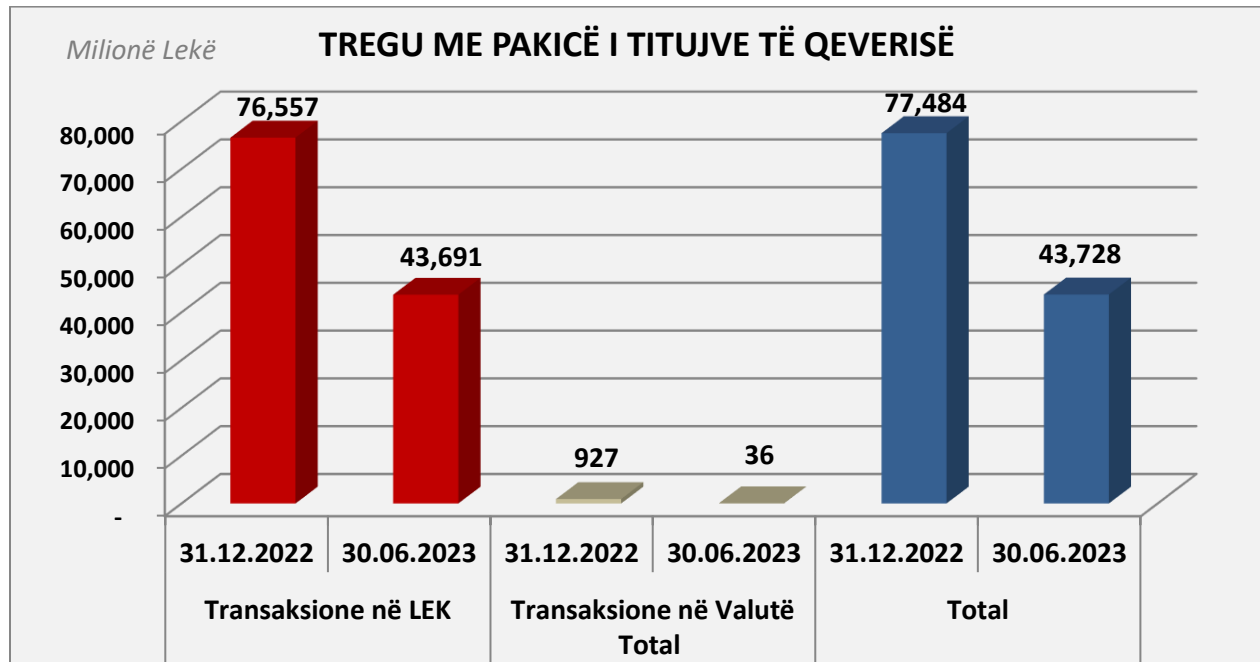
B. Tregu i Kapitaleve

Tregu Shqiptar i Kapitaleve, i mbizotëruar nga titujt e borxhit të qeverisë që janë kryesisht në lekë, karakterizohet nga një shkallë tepër e ulët e euroizimit. Pjesëmarrësit kryesorë në këtë treg përdorin kryesisht monedhën vendase. Megjithatë ka edhe emëtues privatë të titujve që kanë kryer emetime në valutë. Autoriteti monitoron këtë treg, për të vlerësuar ecurinë e treguesve dhe nevojën për masa specifike.

1. Tregu me pakicë

Të dhënat e tregut me pakicë përfshijnë tregtimin e titujve të borxhit të qeverisë mes bankave të licencuara dhe investitorëve individualë apo personave juridikë, në lekë dhe monedhën Euro. Tregu me pakicë dominohet nga blerjet e bankave në tregun primar për llogari të investitorëve. Gjatë gjashtëmujorit të parë të vitit 2023 transaksionet në valutë ndaj totalit të transaksioneve në tituj të qeverisë të tregut me pakicë arritën në rreth 0.08%.

Grafik 9: Tregu me Pakicë i titujve Qeveritare

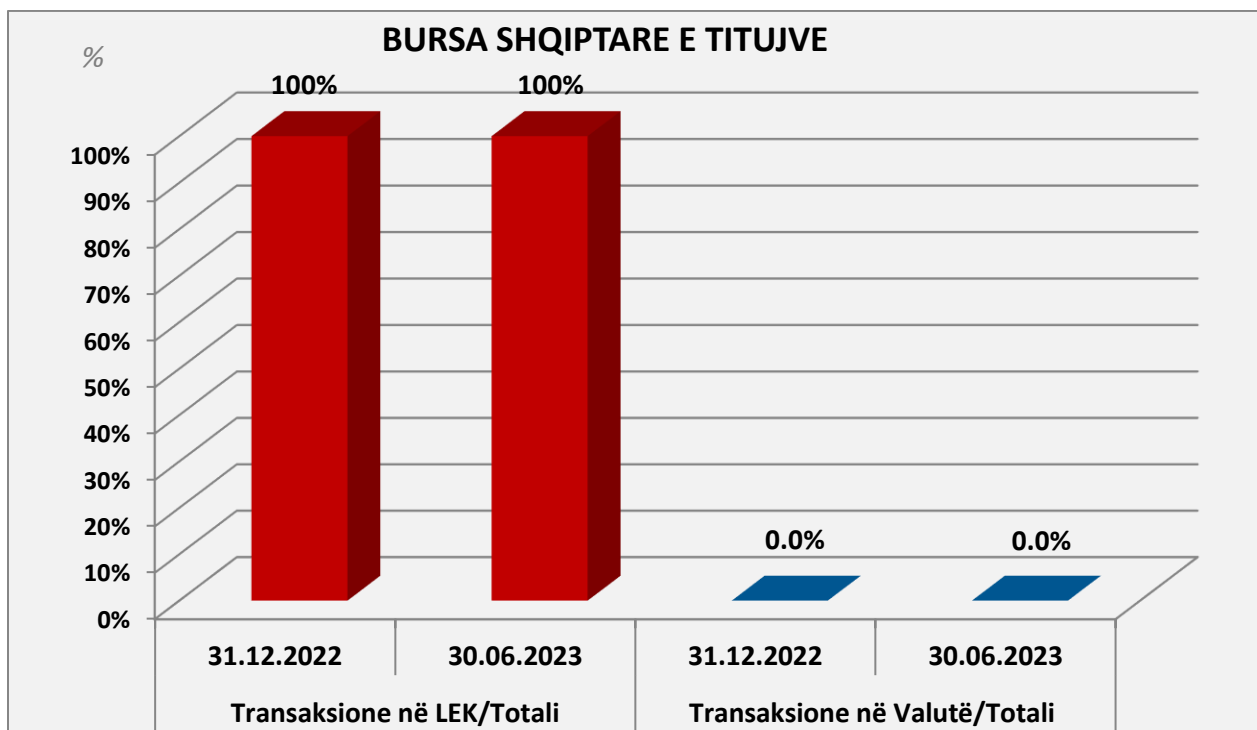
Grafik 10: Tregu me Pakicë i titujve Qeveritare në %

2. Bursa Shqiptare e Titujve

Në Bursën Shqiptare të Titujve (ALSE), gjatë vitit 2022 dhe gjashtëmuorit të parë vitit 2023 janë realizuar vetëm transaksione në tituj të Qeverisë Shqiptare, të nominuar në lekë.

Grafik 11: Pesha e transaksioneve në Lek dhe në valutë kundrejt totalit të transaksioneve në Bursën Shqiptare të Titujve

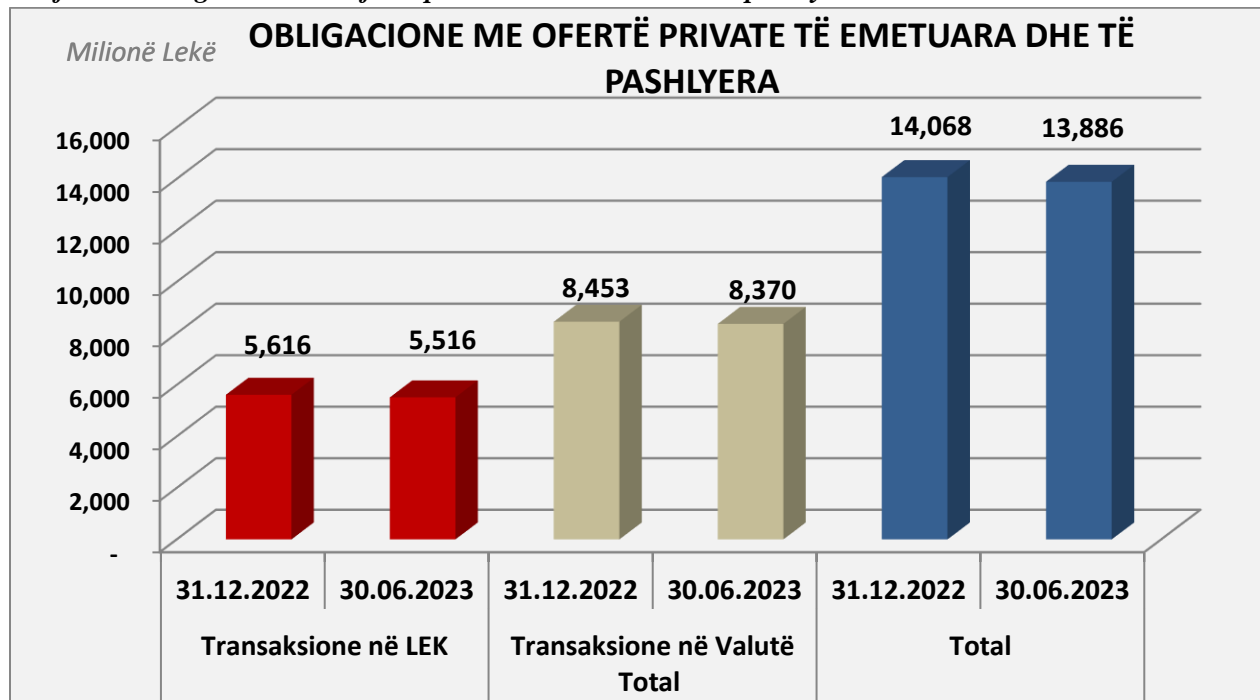

3. Obligacionet me ofertë private dhe publike

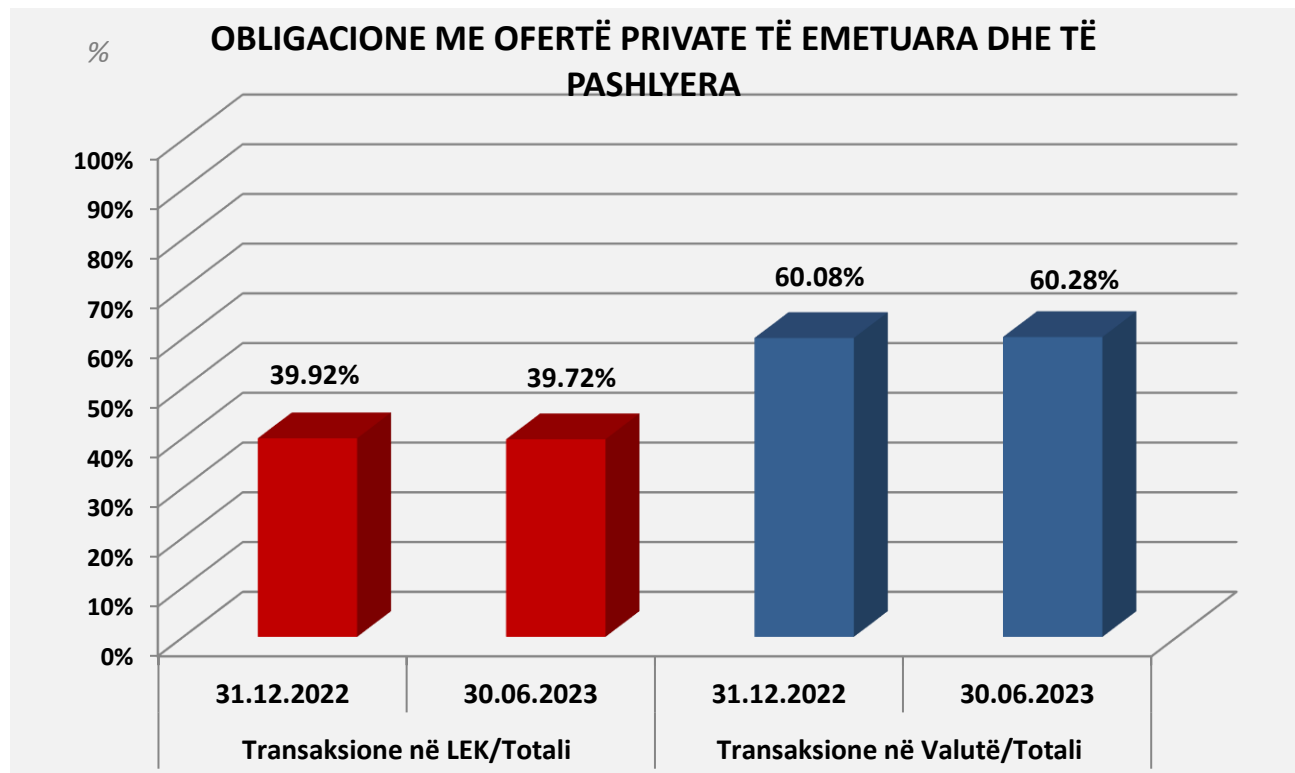
Tregu i kapitaleve iu ofron shoqërive aksionare mundësi për sigurimin e fondeve të financimit për biznesin e tyre. Duke filluar nga dhjetori 2011, emetimi i obligacioneve nëpërmjet ofertave private ka qënë një burim financimi për banka, institucione financiare dhe shoqëri tregtare. Obligacionet janë emetuar në monedhën vendase dhe në valutë të huaj (EUR dhe USD). Totali i shumës së pashlyer të obligacioneve të emetuara nëpërmjet ofertave private në fund të gjashtëmuorit të parë të vitit 2023 është 13,886 milionë lekë, nga të cilat 56% janë në euro (ekuivalenti në lekë 7,788 milionë) dhe 4% në USD (ekuivalenti në lekë 582 milionë).

Gjatë gjashtëmuorit të parë të vitit 2023, Autoriteti i Mbikëqyrjes Financiare miratoi me vendimin nr. 72, datë 28.04.2023 prospektin e parë për emetimin me ofertë publike të obligacionit të një subjekti financiar jo-bankë në shumën 500,000,000 lekë. Këto obligacione janë pranuar për tregtim nga Bursa Shqiptare e Titujve, ALSE.

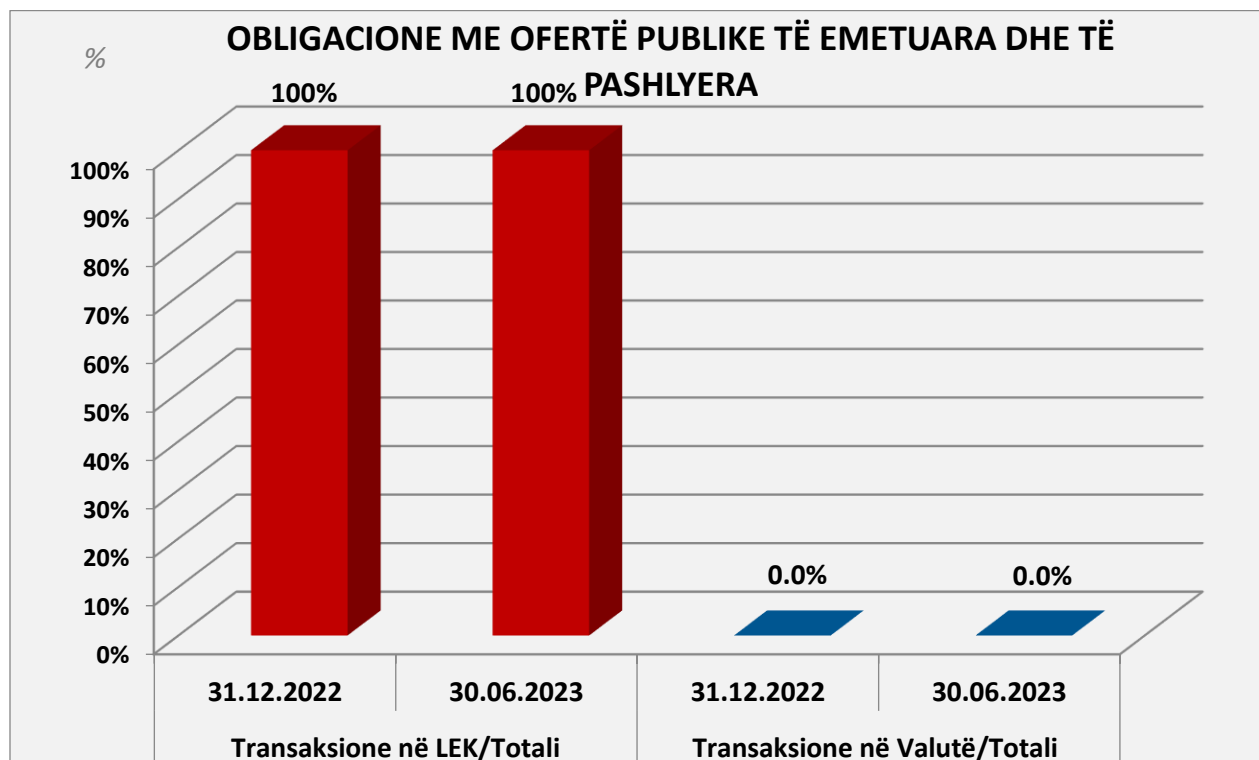
Grafik 12: Obligacionet me ofertë private të emetuara dhe të pashlyera

Grafik 13: Përqindja e obligacioneve në Lek dhe në valutë kundrejt totalit të obligacioneve me ofertë private të emetuara dhe të pashlyera

Grafik 14: Pesha e obligacioneve në Lek dhe në valutë kundrejt totalit të obligacioneve me ofertë publike të emetuara dhe të pashlyera

C. Tregu i Fondeve të Investimit dhe të Pensioneve

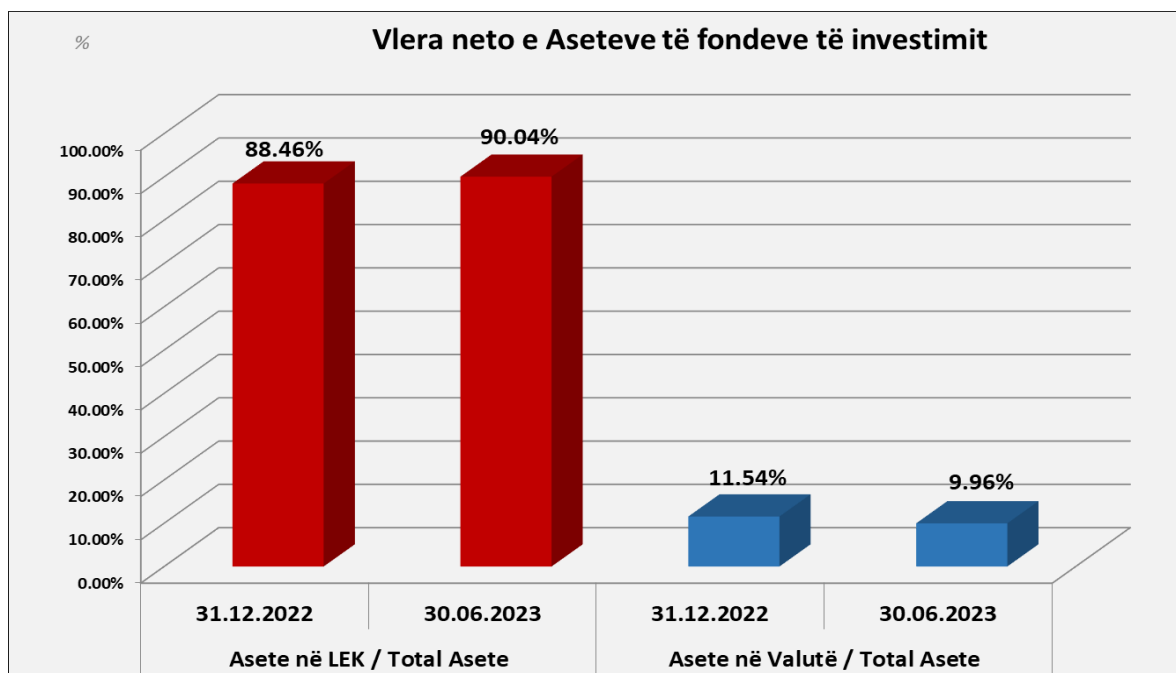
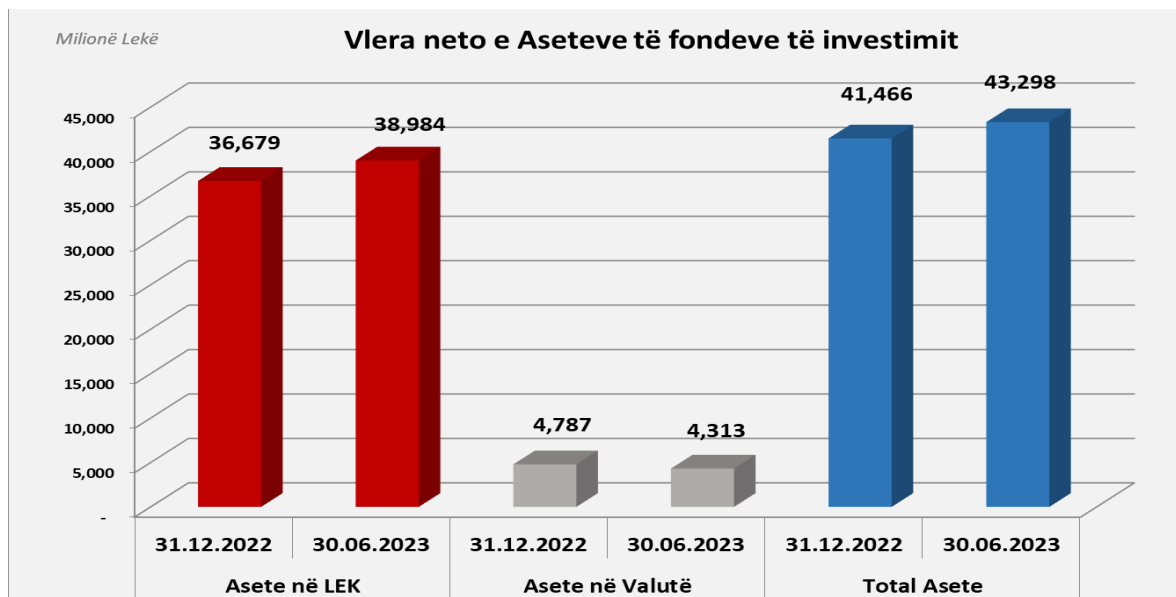
Në 30.06.2023, në tregun e fondeve të investimit operuan njëmbëdhjetë fonde të hapura me ofertë publike, gjashtë nga të cilët kryejnë aktivitetin në valutë të huaj, kryesisht në Euro. Fondet e tjera të investimit kryejnë veprimtarinë në monedhën vendase Lekë.

Asetet neto të fondeve, të cilët kryejnë aktivitetin e tyre në valutë të huaj, janë rreth 40.5 mln Euro (4.313 miliardë lekë) dhe zënë rreth 9.96% të totalit të aseteve neto të tregut. Detyrimet e fondeve që mbahen në valutë të huaj, të cilat përfaqësojnë detyrimet ndaj shoqërisë administruese për tarifën e administrimit, ndaj bankës depozitare dhe detyrime për pagesat ndaj kuotambajtësit, zënë rreth 10.9% të detyrimeve të tregut.

Asetet neto të fondeve të tjera të investimit, asetet dhe detyrimet e të cilave mbahen në monedhën vendase lekë, janë rreth 38.98 miliardë Lekë dhe zënë 90.04% të totalit të aseteve neto të tregut.

Gjatë gjashtëmuajorit të parë të vitit 2023, vlera e aseteve neto të fondeve në valutë ka pësuar rënie në krahasim me fundvitin 2022 me 3.40%, ndërkohë që edhe pesha specifike që këto fonde zënë ndaj totalit të aseteve neto të tregut të fondeve të investimit ka pësuar rënie nga 11.54% në fundvit 2022 në 9.96% në 30.06.2023.

Grafik 14: Vlera Neto e Aseteve të fondeve të investimit

Sa i përket fondeve të pensioneve vullnetare, ato e kryejnë tërësisht aktivitetin e tyre në lekë.

III. Përfundime

Pesha e vlerës së aseteve që administrohen prej subjekteve të mbikëqyrura nga Autoriteti është relativisht e ulët. Gjithashtu, bazuar në të dhënat e mësipërme, niveli aktual i përdorimit të valutës (Euro-s) në tregjet e mbikëqyrura nga AMF është në nivele përgjithësisht të ulta dhe i diktuar nga profili i veprimtarisë së institucioneve të mbikëqyrura.

Autoriteti do të monitorojë zhvillimet në këto tregje dhe më konkretisht do të fokusohet në drejtim të rritjes së transparencës për produktet që iu ofrohen *investitorëve*, veçanërisht në drejtim të evidentimit dhe kuptimit sa më të qartë të rrezikut (të drejtpërdrejtë ose të tërthortë) të kursit të këmbimit.